

tem æternam esse rem præcipue exoptandam, cum contineat potestatem maximam cum maxima voluptate conjunctam: sic etiam demonstrat, viam ad eam felicitatem esse laborem assiduum, in salute animæ suæ et aliorum querenda et procuranda positum. Quam laborem qui subire reosant, non solum felicitate illa, et illa eximia potestate et voluptate privantur; sed ad inferos damnati penas æternas luunt. Sic enim loquitur Dominus: *Inutilem servum eijcite in tenebras exteriores: illic erit fletus et stridor dentium.* (Matth. xxv.) Ubi et illud diligenter est attendendum, servum, qui tanto supplicio addicitur, non impium, non facinosum, non sceleratum, sed dumtaxat inutilem appellari: nam etiamsi alioquin Episcopus, aut Parochus, sive princeps aut magistratus, sive paterfamilias, sive quicumque alius criminibus aliis vacet, ob hoc solum, quod inutilis fuerit, id est, salutem subditorum, et suam pro viribus non procuraverit, eijcitur in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium, qui nunquam finietur. Et si servus inutilis hæc patietur, quid fiet de servo maligno, cupido, superbo, luxurioso, et vitii plurimis cooperto? Si servus inutilis reprobat, impius et prævaricator quam rationem de talentis sibi creditis Domino reddet? Certe qui ista considerant, non ambiunt prefecturas; et si cogantur eas suscipere, cum timore et tremore semper vigilant, tamquam rationem exactissimam pro animabus sibi creditis reddituri.

CAP. V.

De cœna magna.

Quinta parabola, quæ est apud Sanctum Lucam, felicitatem sanctorum cœnæ magna similem facit. (Luc. xiv.) Et certe non sine magna ratione; siquidem in cœna magna, nuptiali vel regia, inveniuntur omnia, quæ sensus humanos oblectare possunt, et quæ potentiam, et divitias, et gloriam hujus mundi demonstrent. Itaque rex Assuerus (Esth. i.) cum centum viginti septem provinciis imperaret, ac vellet ostentare divitias gloriæ regni sui, et magnitudinem atque jactantiam potentie suæ, non invenit rationem commodiorem atque aptiorem, quam ut convivium ex omni parte magnificentissimum exhiberet. Primum enim in cœna magna oblectantur oculi in apparatu sum-

ptuoso totius aulae, in ordine ministrorum vestibus decoris et pretiosis indutorum, in vasis aureis atque argenteis, quibus inferuntur cibi: oblectantur aures variis musicis instrumentis et vocibus cantorum et cantatricum audiendis: oblectatur sensus olfactuendi in odoribus florum et rosarum, in unguentis pretiosis et aquis odoratis, aliisque rebus odorem suavissimum spirantibus: oblectatur sensus gustandi in condimentis ciborum omnis generis, et vinis pretiosis undique allatis: oblectatur denique sensus tangendi in recubitu sive accubitu in lectis mollissimis atque gratissimis. Itaque in cœna regia ac nuptiali conveniunt simul omnia fere corporalia bona, quæ hic in terris inveniri possunt: ut non sine causa Dominus representare volens felicitatem, quæ in se bona omnia comprehendit, cœnæ magnæ illam comparare voluerit: de qua etiam legitur in Apocalypsi, *Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt.* (Apoc. xix.) Deinde quam sit magna illa cœna Domini, ex eo cognosci potest, quod omnis gloria corporum gloriosior erit quasi postrema mensa in qua bellaria apponuntur. Tanta autem est bellariorum istorum suavitatis, ut sanctus Petrus videns aliquando corpus Domini splendere instar solis, dixerit: *Bonum est nos hic esse.* (Matth. xvii.) Et si talia sunt bellaria, quid erit substantia cœnæ, quæ in fruitione divinitatis posita est?

Denique bona omnia mundi hujus nihil sunt aliud, nisi quasi cortices et putamina fructuum paradisi. Et si talia sunt putamina et cortices, ut homines illorum amore et desiderio insaniant, quid erunt fructus ipsi et poma paradisi? et si talia sunt poma et fructus, quid erunt cibi reliqui solidiores et præstantiores? Certe tales erunt, ut sine fastidio semper edantur, et semper desiderantur. Neque tamen suspicari debemus, in cœlo futuram esse cœnam, qualem hic habent magni principes, cum nuptias celebrant; siquidem in cœlo erimus sicut Angelii Dei, qui neque nubunt neque ducent uxores (Matth. xxii.), neque vescuntur cibis ad vitam mortalem sustentandam necessariis. Erit ergo cœna plena divitiis, et deliciis, et ornamentis, et gloria statui beatorum conveniens. Hæc enim dicuntur nobis hoc tempore, quia meliora et majora non videmus, sed ab his discere debemus, tanto fore cœnam illam nostris cœnis quamvis lautissimis meliorem, quanto cœlum distat a terra:

et quanto Deus, qui illam parabit, potentia et divitiis mortalibus regibus præstat.

At cur, dicit aliquis, felicitas beatorum cœnæ potius quam prandio comparatur? Hujus rei illa est ratio, quia prandium fit in meridie, et post prandium negotia tractari solent usque ad vesperam: cœna vero fit ad finem diei, quando negotiis omnibus peractis sequitur cœna, et post cœnam quies ac somnus. Itaque in alia parabola, quæ est apud Matthæum, ubi agitur de Incarnatione Domini (Matth. xxii.) prandium introducitur ob nuptias, quas fecit rex filio suo. Siquidem Incarnatio Domini, et nuptiæ cum Ecclesia sponsa inchoatæ sunt in meridie, id est satis diu ante finem mundi. Post quod prandium multa gravia negotia, ac potissimum redemptio mundi et reconciliatio hominum cum Deo celebrata sunt. Sed traductio sponsæ ad domum sponsi et cœna nuptialis, postquam cessabunt omnia negotia, et somnus dulcissimus consequetur, id est, requies æterna ad vesperam diei et finem sæculi fiet. Hæc igitur causa est, cur consummata et perfecta gloria beatorum cœna potius quam prandium appelletur.

Sed opere pretium erit videre, quid facto opus sit, ut ad cœnam illam admittamur. Id vero Dominus ipse parabola sua satis aperte docuit; ait enim: *Homo quidam fecit cœnam magnam, et vocavit multos.* Sed illi impedienda tolli possint: pergit enim in parabola sua, et ait: *Tunc tratus paterfamilias dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicus civitatis, et pauperes, ac debiles, et cæcos, et claudos introduc huc.* Quia divites occupati in villis et hobus emendis, et in uxoriis ducentibus, ad cœnam magni Patris familias ire recusant, advocat pauperes, qui neque pecunias habent ad villas et boves emendos, nec facile uxores inveniunt, cum non habeant unde illas alant. Advocat debiles, qui nec ad villam proficere, nec boves exercere do probare, neque uxores ducere possunt. Advocat cæcos, qui nec villam videre, neque boves dirigere, nec facile uxorem invenire queunt. Advocat claudos, qui ad villam pergere, et boves exercere, et in nuptiis tripudiare non nisi difficillime queunt. Isti igitur tamquam liberi ab impedimentis omnibus, quibus priores tenebantur, ad cœnam magnam admissi, merito sibi ipsi gratari possunt, quod eos Deus pauperes, debiles, cæcos, et claudos esse voluerit. Multi queruntur in hac vita, quod nati sint

quæ in emptione villæ notatur: lucra sive utilitatem, quæ significatur in agricultura et exercitio bovm, et delectationem ac voluptatem, quæ ex novis nuptiis capitur; ut totos dies et noctes in iis comparandis fructibusque consumant, oblitii penitus præmiorum æternorum et maximorum, quæ promisit Deus diligentibus se. Neque contenti sunt plerique mortalium villas emere, juga bovm probare, et uxores ducere; sed ut longissime recedant a salute, villas alienas invadunt, furantur boves, et concubinas vel meretrices alunt; neque unquam cogitant, multoque minus considerant, quale spendidium sit, propter ejusmodi quisquilias, cœnæ Domini jacturam facere. Certe quidem si Deus nobis vermiculis terræ non cœnam infinitæ suavitatis in cœlo promitteret, sed micæ de illic mensa cadentes aut ciborum reliquias polliceretur, adhuc utile nobis esset temporalia bona universa contemnere, ut micis illis atque reliquiis frui possemus. Quanta igitur amentia est, jucunditates modicæ et fugaces anteponeere ipsi cœnæ Dominiçæ, quæ bonis omnibus et sempiternis affluit, et in qua cum Angelis sanctis et cum ipso Domino Angelorum in regnis celestibus accumbemus.

Porro Dominus noster postquam demonstravit quid impediat ingressum ad cœnam magnam, addidit etiam remedia, quibus illa impedienda tolli possint: pergit enim in parabola sua, et ait: *Tunc tratus paterfamilias dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicus civitatis, et pauperes, ac debiles, et cæcos, et claudos introduc huc.* Quia divites occupati in villis et hobus emendis, et in uxoriis ducentibus, ad cœnam magni Patris familias ire recusant, advocat pauperes, qui neque pecunias habent ad villas et boves emendos, nec facile uxores inveniunt, cum non habeant unde illas alant. Advocat debiles, qui nec ad villam proficere, nec boves exercere do probare, neque uxores ducere possunt. Advocat cæcos, qui nec villam videre, neque boves dirigere, nec facile uxorem invenire queunt. Advocat claudos, qui ad villam pergere, et boves exercere, et in nuptiis tripudiare non nisi difficillime queunt. Isti igitur tamquam liberi ab impedimentis omnibus, quibus priores tenebantur, ad cœnam magnam admissi, merito sibi ipsi gratari possunt, quod eos Deus pauperes, debiles, cæcos, et claudos esse voluerit. Multi queruntur in hac vita, quod nati sint

pauperes, vel sæpius ægrolent, aut capti oculis, vel pedibus impediti infelicissime esse videantur; et nesciunt quid boni præparet illis Deus in sæculo futuro, ob hanc ipsam, quam homines vocant infelicitatem: quod si scirent, gauderent utique et exultarent. Proinde nemo debet de providentia Dei queri, sed in omnibus gratias agere Patri optimo Deo, cui est cura de nobis, et semper in ejus acquiescere voluntate.

Sed quamquam hæc ita se habeant, hoc tamen loco proprie pauperes intelliguntur, qui sunt pauperes spiritu, non opibus: et debiles non viribus, sed fiducia in seipsis; et cæci non oculis, sed astutia; et claudi non pedibus, sed affectibus. Dicam hoc planius. Pauperes qui ad cœnam Domini admittuntur, illi sunt, qui Apostolum audientes non volunt divites fieri (1 Tim. vi.), et si pecunias habent, non habent ad coacerandas, vel in vanitatibus consumendas, sed ad faciendum, quod Spiritus sanctus dicit per os David: *Dispertit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi.* (Psal. cxl.) Et debiles intelliguntur illi, qui non confidunt in virtute sua, nec in viribus suis gloriantur. Cæci vero sunt illi, qui vere credunt, quod non vident, præsertim de præmiis justorum, et suppliciis impiorum. Qui enim certo sibi persuadent, præmia justorum vere esse maxima et sempiterna, et pœnas similiter iniquorum acerbissimas, et nullum unquam finem habituras, profecto non manent terræ affixi, nec magni faciunt ea, quæ sunt infra lunam, sed ibi eorum fixa sunt corda, ubi vera sunt gaudia. Denique bene ac feliciter claudi illi sunt, et ad cœnam Domini merito adspirare possunt, quorum pes dexter multo longior est sinistro, id est, affectus in Deum, et in bona sempiterna, longe ac longe major est pede sinistro, id est, amore in carnem suam, et in bona terrena ac temporalia.

Sed audiamus sententiam magni patris familias in eos, qui cœnam suam inconsiderate ac stultissime contempserunt: *Dico vobis, inquit, quod nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cœnam meam.* Scit enim Dominus, brevi futurum ut illi, qui vocati fuerant, et presentibus inherentes bona futura tamquam inania contempserant deposito corpore et sensibus carnis extinctis, et terrenis bonis in terra dimissis, incredibili desiderio cœnam illam esuriant. Nam ut loquitur Propheta David. *Convertentur ad*

vesperam, et famem patientur ut canes, et circumstant civitatem. (Psal. lvm.) Plane ad vesperam finito die presentis vitæ convertentur ac resipiscunt, quando inutilis erit poenitentia; et famem patientur ut canes rabiidi, et circumstant civitatem Domini, si forte micæ cœnæ illius obtinere valeant. Sed firma stat sententia Domini, nemo eorum gustabit cœnam meam.

O si scires, anima, quid sit, Non gustabis cœnam meam. O si capere posses, quanta erit illa fames miserorum, et quam dulcis esca, qua in æternum privabuntur. Et quid tunc darent, si gustare possent, quod ardentissime cupient? Sed nihil obtinebunt, etiamsi mundum universum in potestate haberent, et totum prompissime renuntiarent. Quæ cum ita sint, convertamur, dum tempus habemus, dum dies est, et dum fructuosa poenitentia est. Nunc esuriamus cœnam illam dulcissimam, nunc famem patiamur, non ut canes immondi et rabiidi, qui in cibo capiendi nihil cogitant nisi bonum oris et ventris, sed ut homines rationis participes, esuriamus cibum aeternæ vitæ et panem Angelorum, vel etiam manna illud absconditum, *Quod nemo scit, nisi qui accipit.* (Apoc. ii.), et quo Deus ipse ab æterno et in æternum fruatur, et sic vivamus in hoc exilio, ut non diligamus exilium, sed ad patriam suspiremus; ad quam cum pervenerimus, non sit nobis necesse civitatem circumire, sed per portam late patentem ingrediamur atque ad cœnam Domini libenter admissi, pane vitæ et aqua sapientiæ, id est, cibo potuque gratissimo et suavissimo satiemur.

CAP. VI.

De nuptiis, et virginibus prudentibus et fatuis.

Ultima parabola illa est, quæ similem facit felicitatem sanctorum regalibus nuptiis, ad quas invitatae sunt virgines decem (Math. xxv.); quinque fatuæ, et quinque prudentes. Ubi primum breviter explicandum est, quis sit sponsus, et quæ sponsa: deinde, quam excellens bonum significetur nomine nuptiarum: postremo, quid requiratur ut ad bonum tam exitium pervenire valeamus.

Ac primum nemo dubitare potest, quin Sponsus sit Christus. Id Sanctus Joannes Baptista disertis verbis expressit, cum de Christo loquens ait: *Qui habet sponsam,*

sponsus est: amicus autem sponsi, qui stat et audit eum; gaudio gaudet propter vocem sponsi. (Joan. iii.) Idem ipse Dominus inquit in parabola de rege, qui fecit nuptias filio suo. (Math. xxii.) Idem Apostolus apertissime confirmat, cum ait Corinthiis: *Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo.* (II Corinth. xi.) Idem denique Sanctus Joannes in Apocalypsi, significat, cum ait: *Gaudemus et exultemus, et demus gloriam ei, quia venerunt nuptiæ Agni et uxor ejus præparavit se.* (Apoc. xix.) Et rursum: *Beati, qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt.* De sponsa æque certum est, quod sit Ecclesia. Apostolus enim in Epistola ad Ephesios manifeste dicit: *Sicut Ecclesia subiecta Christo, ita et mulieres viris suis in omnibus. Viri, diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea.* (Ephes. v.) Et infra: *Propter hoc relinquet homo patrem et matrem suam, et adheret uxori suæ, et erunt duo in carne una, Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo, et in Ecclesia.*

Sed quamvis Ecclesia sponsa Christi sit, et fideles filii dicantur Ecclesie, quia ipsa per lavacrum Baptismi eos quodam modo parit Christo: tamen quoniam Ecclesia nihil est aliud nisi cœtus fidelium, ideo animæ fideles omnes sunt sponsæ particulares, quomodo Ecclesia sponsa est universalis. Non enim falso canit Ecclesia de sanctis virginibus: *Veni, sponsa Christi, accipe coronam, quam tibi Dominus præparavit in æternum.* Quamquam autem virgines sanctæ speciali ratione dicantur sponsæ Christi, quia carnale connubium respuerunt, ut soli Christo spiritualiter nuberent, tamen reliquæ etiam animæ Christianæ sponsæ sunt Christi, cum ei per fidem desponsatæ sint, et per charitatem unitæ, et ad consummationem spiritualis conjugii in cœlorum regno suscipiantur.

Jam vero quale bonum sit, humanam animam cum Christo, etiam qua Deus est, connubio jungi, si quis capere aut digne cogitare possit, fortasse nihil magis honorificum, nihil utilius, nihil dulcius neque in hoc sæculo, neque in futuro reperire possit. Magna est gloria, utilitas, suavitas, servare Regi regum; major inter amicos et domesticos ejus connumerari; maxima, filium Dei et Christi fratrem nominari: sed sponsam dici posse Dei, consortem throni, consortem thalami, consortem coronæ, consor-

Tom. VIII.

tem titulorum omnium, plusquam maximum bonum, si sic loqui liceat, mihi esse videtur. Hoc enim est, quod apud Isaiam Dominus dicit de spiritualibus eunuchis: *Dabo eis in domo mea nomen melius a filiis et filiabus.* (Isa. lvi.), id est, nomen conjugis dabo eis, Quis capiat, quam excelsum, et quam honorificum, et quantæ oblectationis sit non solum Deum videre, et cum Deo colloqui et convivere; sed unum spiritum cum Deo fieri; et in Deum, id est, in summum bonum transformari? Apostoli verba sunt: *Qui adheret meretrici, unum corpus efficitur: erunt enim duo in carne una: Qui autem adheret Domino, unus spiritus est.* (I Corinth. vi.) Et rursum: *Nos vero omnes revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritate tamquam a Domini Spiritu.* (II Corinth. iii.) Quis erit sensus voluptatis, quando uniti Deo, a claritate vultus ejus irradiati transformabimur in claritatem Dei, ut quam simillimi efficiamur Deo? *Similes, inquit Sanctus Joannes, ei erimus quia videbimus eum sicut est.* (I Joan. iii.) Non erimus similes tantum, ut imagines ad ejus similitudinem creati, sed similes in gloria, in beatitudine, in felicitate. Apostolus Paulus in illa magna extasi (II Corinth. xii.), quam passus est, cum raptus in Paradisum audivit areana verba, quæ non licet homini loqui, nondum erat in Deum, ut non adverteret, an esset in corpore, an extra corpus. Quanta igitur erit illa felicissima unio animæ cum Deo, et quam erit absorpta et immersa in mari totius suavitatis anima illa, qua unus spiritus erit cum Deo. Tale utique hoc gaudium erit, ut S. Bernardo teste, illi comparata omnis alia jucunditas mæror sit, omnis suavitas dolor, omne dulce amarum, omne decorum fœdum, omne postremo quodcumque aliud delectare possit, molestum esse merito judicetur. (Epist. cxxix.)

Sed quando iste complexus Sponsi pulcherrimi cum anima beata ineffabilis est, queramus nos potius, et ex parabola proposita intelligamus, quid requiratur ut ad nuptias illas omni ex parte felicissimas admittatur. Id totum ex qualitatibus virginum prudentium cognoscemus, cum illæ solæ, fatuis exclusis, ad nuptias Sponsi cœlestis, intraverint. Quinque sint conditiones sive qualitates, quæ requiruntur: prima, ut anima sit virgo, deinde ut sit prudens, tum ut habeat lumen in lampade, præterea

oleum in vase, denique ut vigilet, et vigilando sponsi adventum diligenter observet.

Quod attinet ad primum, sponsæ Christi debent omnes esse virgines, non necessario virginitate fidei et morum, ut sanctus Augustinus recte exponit in sermonibus de verbis Domini juxta illud Apostoli: *Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo* (Serm. xxiii), ubi per virginem istam intelligit totam Ecclesiam Corinthiorum, in qua satis constat non omnes fuisse virgines carne (II *Corinth.* xi.), cum ipse idem in Epistola priore admoneret fideles conjugatos officii sui. Illi igitur et illæ sunt virgines in hac parabola, quæ et quæ non corrumpuntur circa fidem et mores, et recedentes ab omnino malo, non inquinant animas suas.

Sed quia non satis est ad perfectam justitiam, declinare a malo, sed oportet etiam facere bonum, juxta Prophetam regium, *Declina a malo, et fac bonum* (Psalm. xxxvii.), ideo additur secunda conditio, ut virgo sit prudens, non fatua, nec putet sibi sufficere, si nulli noceat, non occidat, non furetur, non falsum testimonium dicat; sed intelligat oportere considerare finem ultimum, et ordinare media ad finem.

Et quia finis est æterna vita, et media sunt merita operum bonorum; ideo additur conditio tertia, ut habeat lumen in lampade, sive lampadem lucentem, quæ sunt opera bona, ut idem S. Augustinus docet loco notato. (Serm. xxiii. *De verbis Domini*.) Quod ipsum Dominus antea docuit, cum ait: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.*

Sed quoniam opera bona a charitate tamquam a radice prædeunt, neque conservari possunt, nisi ab eadem charitate foveantur et nutriantur, quomodo lumen lampadis necessario extinguatur si desit alimentum olei, ideo requiritur quarta conditio ut virgo prudens habeat semper oleum in vase. Significare autem charitatem per oleum, docet eodem loco Sanctus Augustinus ex eo, quod oleum supereminet omnibus humoribus; et charitas supereminet omnibus virtutibus, dicente Apostolo: *Eminentiorum, vel ut nos legitimus excellentiorum viam vobis demonstro*. (I *Cor.* xii.) Et paulo post: *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: major autem horum est charitas*. (I *Cor.* iii.) Itaque si quis in suo corde aliquid vel anteponat, vel adæquet charitati, illa continuo abscedit

et vel debet primum locum habere, et dominari ac regnare in corde nostro, vel abire; quia oleum est humor videlicet subtilissimus, æreus, et igneus, qui super omnes ascendit: et tanta vis est olei charitatis in ascendendo sursum; ut si ponatur in anima publicani vel meretricis, illam continuo sursum trahat, et de peccatrice sanctam, de carnali spiritualem efficiat. Quin etiam audeo dicere, si hoc oleum in animas damnatorum hominum, sive in ipsos demones stillare posset, videremus continuo damnatos omnes sive omnes demones sursum ascendere. Et si e contrario deseret hoc oleum animas sanctorum Angelorum, Apostolorum, Martyrum, Virginum, continuo graves efficerentur, et ad ima descenderent. En igitur quanta sit excellentia hujus olei, et quam juste stultæ virgines dicantur, quæ hoc oleo caruerunt. Sed est etiam alia ratio, cur charitas per oleum omnia dura et asperis mollia suavique reddatur. Hoc oleum facit jugum suave, de quo Dominus dixit: *Jugum meum suave est* (Matth. ii.), quoniam gratia charitatis inunctum quasi compotrescit a facie olei, ut loquitur (Isai. x.) Isaias. Quid enim suave fecit in Apostolis jugum obedientiæ eundi in mundum universum, et prædicandi Evangelium omni creaturæ, nisi oleum charitatis? Quid suave fecit in Martyribus jugum patientiæ in tolerandis suppliciis plurimis, et ante illud tempus inauditis, nisi oleum charitatis? Quid suave fecit jugum paupertatis, et continentiæ, et obedientiæ tot millibus religiosorum et sanctorum, nisi oleum charitatis? Nihil enim dulcius amanti, quam amorem suum amato demonstrare, pro illo magna et difficilia operando vel tolerando: quomodo etiam Christus amorem suum erga genus humanum nalla re magis ostendit, quam patiendū pro nobis.

Disserui paulo fusius de oleo, quia non facile poterat intelligi, unde charitatem significaret. Restat quinta conditio, quæ potissima est, et a Domino in hac parabola præcipue intenta, videlicet, vigilantia: sic enim concluditur parabola: *Vigilate itaque, quia nescitis diem, neque horam*. (Matth. xxv.) Quam sententiam, ut ea cordibus fidelium penitus infigatur, passim Dominus repetit: *Vigilate*, inquit rursus apud Matthæum, *quia nescitis, qua hora Dominus vestrum venturus sit*. (Matth. xxiv.) Et apud Marcum: *Vigilate ergo, nescitis enim quando dominus de-*

veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane, ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico: *Vigilate*. (Mar. xiii.) Et apud Lucam: *Beati seroi illi, quos, cum venerit Dominus, invenerit vigilantes*. (Luc. xii.) Et alibi: *Vigilate itaque omni tempore orantes*. (Luc. xxi.) Et per Apostolum Petram: *Estote prudentes, et vigilate in orationibus*. (I *Petr.* iv.) Et per Apostolum Paulum: *Non dormiamus sicut et ceteri, sed vigilemus, et sobrii simus*. (I *Thes.*) Et per Apostolum Joannem: *Acce vehio sicut fur. Beatus, qui vigilat*. (Apoc. xvi.) Hæc omnia significant, adventum Domini ad judicium, sive universale in consummatione sæculi, sive particulare in uniuscujusque obitu, incertum esse, et propterea Deum a nobis requirere, ut semper vigilemus, animo suspensi ad expectationem adventus ejus, ut nos paratos inveniat, et non cum fatuis virginibus nos nuptiis suis cogatur excludere. Itaque nihil est aliud dormire, quam oblivisci mortem et judicium, vel sic vivere, ac si de re tam magna, unde pendet salus æterna, numquam cogitarem, aut curarem. Non enim prohibetur fidelibus somnus corporalis; alioqui non diceretur in parabola, *Dormiverunt omnes, et dormierunt*; sed prohibetur oblivio, incoegitantia, inconsideratio.

Debet igitur omnis fidelis, cui curæ est salus animæ suæ, singulis diebus, et mane et vespere clauso ostio cordis sui ad negotia cætera, attente cogitare, sibi que certo persuadere, diem illam vel noctem illam facile posse sibi esse postremam: ac per hoc serio providere, ne sic imparatus inveniat, ut animæ suæ et omnium simul bonorum detrimentum patiatur. Horrent omnino mortales omnes mortem cogitare, et libenter avertunt animum ad alia cogitanda: sed horret etiam ægrotus pharmacum amarum, et tamen propter amorem vite libenter illud sumit: et horret oculi plagam horrendam in corpore suo videre, sed tamen attente respiciunt, ut medicinam illi faciant. Sic igitur necesse est, ut homo prudens pluris faciat jacturam animæ, quam mortis horrorem: et ideo sæpe ac sæpius cogitet, nullam esse ætatem, nullamque esse horam, in qua mori non possit. Hæc enim cogitatio quando profunde ad cordis intima descendit, facile totum hominem immutare solet, et de carnali spiritualtem, de peccatore sanctum facere, ut jam non formidet, sed dili-

gat adventum Domini. Non sine causa Dominus nosler tam sæpe hortatur ut vigilemus; nec frustra Ecclesiastici monet, *In omnibus operibus tuis memorare novissimam tuam, et in æternum non peccabis*. (Eccles. vii.) Qui enim cogitans se ad Judicem proptere, et brevi ad tribunal ejus esse sistendum, et in ipsum Judicem peccare audeat: et tamen nos omnes per singula momenta proptere ad judicium: et tanta est humana cæcitas, ut in ipso itinere ad judicium, Judicem ipsum injuria afficiamus, et iram ipsius adversus nos justissime provocemus. Et quis jam damnatus ad mortem, dum ad ipsam ducitur, fideret et jocaretur, et de scortatione, vel adulterio, vel dignitate adipiscenda, vel pecuniis per mercaturam augendis loqueretur, nisi plane desiperet? et nos tamen ad mortem vere damnati sumus, neque ullus ex Adami filiiis sententiam mortis evadit: et nostra mortalis vita nihil est aliud nisi cursus ad mortem: et tamen in hoc itinere, quod longum esse non potest, quid faciunt plerique hominum etiam Christianorum? quid cogitant, quid loquuntur, quid tractant nisi de lucris, de honoribus, de voluptatibus; ne dicam de sceleribus et flagitiis, quasi viam ad mortem nunquam finiendam esset? Et quid est hoc aliud nisi dormire ad seriam, et vigilare ad ludicram? vel dormire, et dormiendo somnare?

Jure igitur Dominus clamat: *Vigilate, vigilate*. Et beati, qui ad hanc vocem excitantur et recogitant ubi sicut et quo eant, et interim dant operam ut lampas eorum luceat et oleum in vase redundet, ut cum clamor ille audietur, *Eccce sponsus venit, exite obviam ei*, continuo læti currant obviam sponso, et ingrediantur cum eo ad nuptias. Væ autem illis, qui tam magnæ rei oblit, atque ad voces Scripturarum surdi, et lampadibus extinctis, dormientes inventi, a nuptiis dulcissimis exclusi frustra clamabunt: *Domine, Domine, aperi nobis*.

CAP. VII.

De bravio.

Explicatis nominibus parabolicis, quæ habentur in Evangelio, restat solum ut explicemus nomina, quæ habentur apud Apostolum in Epistola priore ad Corinthios, quæ sunt *bravium et corona*. De bravio sic loquitur beatus Paulus: *Qui in stadio currant, om-*

*Antiphona
veni, veni
veni.*

nes quidem currunt, sed unus recipit bravi-um. Sic currite ut comprehendatis. (I Cor. ix.) Et quidem significari per bravi-um celestem beatitudinem, idem Apostolus docet in Epistola ad Philippenses, cum ait: *Quæ retro sunt obliuiscens, ad ea vero, quæ sunt priora, extendens me ipsum, ad destinatum persequor, ad bravi-um supernæ uocationis Dei in Christo Jesu.* (Phil. iii.) Itaque bravi-um est in celo, atque ad illud nos uocat Deus per Jesum Christum. Quamuis autem bravi-um, quod principes mundi proponunt, non sit res adeo magna, tamen bravi-um celeste non potest non esse omni ex parte splendidissimum, sive consideres Deum, qui bravi-um proponit, qui est princeps infinite potentie et magnificentie, de quo canit Propheta: *Elevata est magnificentia tua super celos* (Psal. viii.), sive cogites athletas, quibus proponitur, qui sunt filii ipsius, et fratres Christi; quos certe rex pater ipsorum non uinaret ad currendum, si bravi-um non esset res tanta, ut etiam a filiis Dei digne appeti posset.

Illud ad nos magis pertinet, ut uideamus, quid sit currere ad bravi-um, et qua arte poterimus ita currere ut comprehendamus. *Currere ad bravi-um* nihil est aliud, nisi Domini Dei nostri integre mandata seruare. Stadium enim legem Domini esse, David testatur, cum ait: *Beati immaculati in uia, qui ambulauit in lege Domini, et: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* (Psal. xlviii.) Ergo qui per uiam mandatorum currunt illi in stadio ad bravi-um currunt. Porro ars ita currendi ut perueniamus et bravi-um apprehendamus, tria documenta complectitur. Primum illud est, ut a stadio non recedamus: qui enim recedunt a stadio, quantumuis celeriter currant, bravi-um nunquam attingent, qua non ad bravi-um, sed in incertum currunt. Quod se diligenter euitasse Apostolus testatur, cum ait: *Ergo sic curro non quasi in incertum.* Quid est extra stadium currere? per uiam mandatorum non currere, sed declinare ad dexteram vel sinistram. (Leuit. xlix.) Exempli gratia, Lex dicit: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* (Math. xxii.) Qui diligit proximum sicut se ipsum, in stadio currit, et ad bravi-um currit. Qui diligit proximum tanto ardore, ut propter proximum Deum offendere non vereatur, et ex homine idolum sibi constituit, is declinat ad dexteram, et extra stadium currit, et non ad bravi-um, sed in incertum currit, et quo celerius currit mul-

tiplicando beneficia in personam illam quam sibi in idolum erexit, tanto magis errat, et longius a bravi-um discedit. Qui uero minus diligit proximum quam par est, et cum eum uidet necessitatem pati, viscera sua ab eo claudit, ut loquitur Sanctus Ioannes (I. Joan. iii.), is declinat ad sinistram, et neque in stadio currit, neque ad bravi-um currit, etiam si alioqui multa bona opera facere uideatur. Oportet igitur diligere proximum ut se ipsum, non magis nec minus quam se ipsum: id est, debet erga proximum ita se gerere, ut proximis faciat, quod sibi uult a proximis fieri. (Matt. vii.) Sic enim explicat hoc mandatum, qui mandatum dedit Magister noster Deus. (Luc. vi.) Et quod dixi de dilectione proximi, quod est mandatum affirmans, possumus etiam dicere de mandatis negantibus. Qui enim furatur res alienas, declinat ad dexteram mandati, *Non furaberis*, et a stadio recedit: qui uero non furatur aliena, sed profudit et prodigit sua, is declinat ad sinistram, et pariter exit a stadio. Justus enim, qui solus in stadio manet, non minus a stadio discedit si furetur aliena, quam si prodigat sua; quia uirtus liberalitatis, que ad iustitiam pertinet, duo habet extrema uilia opposita, avaritiam, et effusionem. Summa est: Qui uult in stadio permanere, debet peccato lethali omnino carere.

Alterum documentum est, ut currat uelociter et perseveranter, qui bravi-um apprehendere desiderat. Ille uelociter currit, qui ardenti uoluntate mandata custodit, iuxta illud Psalmi: *Beatus uir, qui timet Dominum; in mandatis ejus uolet nimis.* (Psal. cxl.) Et illud Apostoli: *Spiritu seruentes, Domino seruientes.* (Rom. xii.) Ille perseveranter currit, qui nunquam fatigatur, neque cessat currere, sciens scriptum esse: *Qui perseverauerit usque in finem, hic saluus erit.* (Math. x.) Et quidem ista duo, uelociter currere et non fatigari nec intermittere cursum uidentur fere contraria aut certe difficilia valde. Qui enim uelociter currit cito fatigatur, et cessat currere: et qui fatigari non uult lente festinat, et moderato gressu perseverat in cursu. Vera sunt, et ideo pauci perueniunt ad bravi-um. Omnino enim necesse est, qui bravi-um apprehendere cupit, ut et uelociter et perseveranter currat, quia tempus breve est, et iter longum. Sed si uelint homines Christiani imitari currentes ad bravi-um incorruptibile et modicum; facile

poterunt et uelociter et sine intermissione currere ad bravi-um incorruptibile et maximum. Quid illi faciunt, qui currunt ad bravi-um corruptibile et modicum? deponunt onera, exuunt uestes, expediti et liberi currunt. Hoc igitur Christiani faciant, deponant onera curarum hujus mundi, exuunt uestes carnalium cupiditatum; aut certe deponunt et exuunt inordinatum affectum ad bona terrena; et cum hæc fecerint, non de suis uiribus gloriantur, sed in Domino sperant: et tunc querantur, si celeriter currere fatigantur in cursu. Doctrina hæc Isaie et Pauli est, non mea. Isaia cap. xl. sic ait: *Qui sperant in Domino, current, et non laborabunt.* Apostolus uero, *Hoc, inquit, dico, fratres: Tempus breve est, reliquum est, ut et qui habent uxores, tamquam non habentes sint: et qui flent, tamquam non flentes: et qui gaudent, tamquam non gaudentes: et qui emunt, tamquam non possidentes; et qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur.* (I. Cor. vii.) Quibus uerbis, non prohibet Apostolus, ne Christiani conjuges habeant, et non luceant in aduersis, et non gaudeant in prosperis, et non emant res necessarias, et non utantur bonis hujus mundi: sed admonet, ut in his omnibus eum modum adhibeant, et tam modico affectu illis adhaereant, ac si ad illos ea non pertinerent.

Exemplo nobis sit Sancta Melania matrona Romana nobilissima, de qua sic loquitur Sanctus Hieronymus in Epitaphio Bresillæ: *« Sancta Melania nostri temporis inter Christianos uera nobilitas, cadente adhuc marito corpuseculo, et necdum humano, duos simul perdidit filios. Rem sum dicturus incredibilem, sed, teste Christo, non falsam. Quis illam non putaret more lymphatico, sparsis erinibus, ueste conscissa, laceram pectus invadere? lacrymæ gutta non fluxit, stetit immobilis, et ad pedes aduoluta Christi, quasi ipsum teneret, arrisit; Expeditus, inquit, tibi seruitura sum, Domine, quia tanto me onere liberasti. »* Hæc ille, qui hoc exemplo, tamquam egregio commentario declarauit, quid sit, qui habent uxores, et filios, et cetera mundi bona, tamquam, non habentes sint, ut liberi et expediti currant ad bravi-um. Sed majus adhuc exemplum habemus in Job, qui una die perdidit filios et filias omnes, totamque substantiam suam, et plenus ulceribus in sterquilino jacuit, qui paulo ante felicissimus erat inter omnes

orientales: et tamen, ac si ista ad eum non pertinerent, emisit uocem illam sapientia plenissimam: *Nudus egressus sum de utero matris meæ, et nudus reuertar illuc: Domini abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.* (Job. i.) Denique Sanctus Petrus cum cæteris Apostolis, qui Christum ad bravi-um currentem primi secuti sunt ut nos docerent, quid requiratur ad celeriter et perseveranter currendum, aiunt: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te, quid ergo erit nobis?* (Math. xix.) Et Dominus approbans consilium eorum, respondit, bravi-um illis aperte promittens: *Amen dico uobis, quod uos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis et uos super sedes duodecim, iudicantes tribus Israel.*

Restat tertium documentum, ut cum Christo jungatur, qui bravi-um exoptat. Nam ut Apostolus dicit: *Omnes quidem currunt, sed unus accipit bravi-um.* (I Cor. ix.) Ille autem annis sine ulla dubitatione Christus est, *Qui exultauit ut gigas ad currendam uiam* (Psal. xviii.), et de quo dicitur apud Sanctum Joannem: *Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo, Filius hominis qui est in celo.* (Joan. iii.) Sed Christus non accendit solus, sed cum illis omnibus, qui cum ipso unum sunt, id est, qui sunt membra uiva et uera ejus corporis, cujus ipse est caput. Itaque frustra laborant omnes, qui currunt, etiam si erogent omnes facultates suas pauperibus (I. Cor. xiii.), et tradant corpus suum ita ut ardeat, nisi Christo jungantur per fidem et charitatem, et unum cum illo fiant, ut ipse loquitur, cum ait: *Sicut tu, Pater, in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint.* (Jo. xvii.)

Sed est etiam alius modus conjunctionis cum Christo, qui mirum in modum iuvat ad currendum uelociter et perseveranter ad bravi-um. Is modus est unionis oculi interioris cum ipso Christo; quatenus ipse est bravi-um. Christus enim ut homo, cucurrit ad bravi-um; et ut Deus, ipse est bravi-um.

Ipsæ enim *Est uerus Deus, et uita æterna,* teste Sancto Joanne (Joan. v.); quod ipse quoque significauit, cum ait: *Ego sum uia, et ueritas, et uita.* (Joan. xiv.) Ipse enim ut ueritas nos ducit, ut uia per se adducit, ut uita ad se perducit. Nihil igitur utilius ad bravi-um obtinendum est, quam ab ipso bravi-um oculos nunquam deflectere, et cum

Propheta dicere: *Oculi mei semper ad Dominum.* (Ps. xxiv.) Qui enim unum habet oculum cordis cum bravo, non videt nec audit quid circumstantes dicant aut faciant, sive rideant sive irideant: non curat aliorum iudicia, sive laudent sive vituperent; et cum Propheta dicit: *Factus sum sicut homo non audiens* (Ps. xxxvii.); et cum Apostolo: *Mihi pro minimo est, ut a vobis iudicer, aut ab humano die.* (I. Cor. iv.) Et præterea quo magis propinquat, eo melius magnitudinem cognoscit bravii: quæ magnitudo vires addit, et facit ut homo, quamvis fatigatus et lassus, cursus non intermittat. Quicumque ergo ad cœlestes bravium adspirat, a stadio mandatorum Domini non recedat: currat ardentem et perseveranter, et Christo per veram fidem et charitatem unitus, ab ipso bravo cordis oculum nunquam avertat.

CAPUT VIII.

De corona.

Postremum nomen felicitatis æternæ corona iustitiæ est; de qua corona sic loquitur Apostolus in eodem loco, ubi de bravo locutus est: *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet; et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.* (Cor. ix.) Neque dubium esse potest, an hoc loco per agonem intelligatur cursus in stadio, ut si eadem hæc similitudo cum superiore, an potius pugna et certamen, ut sit hæc similitudo a priore diversa. Siquidem intelligi per agonem, certamen et pugnam et esse hanc similitudinem diversam a priore, demonstrant illa verba paulo inferius posita: *Ego igitur sic curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aerem verberans, et illa in posteriore ad Timotheum: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: in reliquo concupiscentia est mihi corona iustitiæ.* (II Tim. iv.) Nam in utroque loco Beatus Paulus distinguit cursum a pugna, et in una similitudine utitur nomine bravii, in altera nomine coronæ; quæ sunt nomina satis aperte distincta.

Porro coronæ nomine significatur æterna felicitas, quæ apud Apostolum Paulum ad Timotheum (II Tim. iv.) dicitur *corona iustitiæ*, quia redditur tamquam merces operibus iustis. Apud Sanctum Jacobum (Jac. i.) dicitur *corona vitæ*, quia continet

vitam sempiternam. Apud S. Petrum *corona gloriæ inaccessibilis* (I Petr. v.), quia complectitur deus et splendorem honoris æterni. Denique apud Isaiam (Isa. xxxviii.) dicitur Deus ipse futurus *Corona gloriæ residuo populi sui*. Ex quo loco intelligimus, coronam, de qua Beatus Paulus loquitur, et quæ datur victoribus in certamine, rem esse honorificentissimam et altissimam, cum Deus ipse velit esse corona circumdans, ornans et glorificans capita residui populi sui, id est, paucorum illorum de populo suo, qui fortes in bello victoriam reportaverint. Nam, ut sæpe diximus ex testimoniis Scripturarum, *Multi sunt vocati pauci vero electi*: et tanto erit illustrior corona sanctorum in die iudicii, quanto paucioribus illa continget.

Videamus nunc, in quo agone certandum nobis sit, et quid nos facere oporteat, ut victoriam obtineamus. Et sane atrocissima pugna est, et periculosissima collectatio, quam inituri sumus; præsertim si comparetur ad certamen, in quo contendunt in terris homines in agone, pro corruptibili corona. Loquitur enim hoc loco Apostolus de ludicio certamine, quo in theatro pugnant spectante populo, vel collectatione, vel cœlestibus. Isti igitur agonistæ pugnant cum hominibus sibi similibus, et armis paribus, et pro corona vilissima, et sub periculo irrisionis vel ignominie popularis. At Christiani homines pugnare debent cum hostibus, quos non vident, et a quibus ipsi videntur; et qui plurimi, et fortissimi, et astutissimi sunt; et armis imparibus, et coram Deo et Angelis ejus, et pro corona vitæ æternæ, et sub periculo mortis perpetuæ; denique prælio non ludico, sed verissimo et atrocissimo. (Eph. vi.) Antagonistæ enim nostri demones sunt, quod Scriptura nunc leones (Ps. xc.), nunc dracones, nunc basiliscos appellat; et qui proditores habent in domibus nostris, concupiscentias videlicet carnis, quæ sunt in corporibus nostris, et militant contra animas nostras pro adversariis, ut S. Petrus docet cum ait: *Obsecro vos tamquam advenas et peregrinos, abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militat adversus animam.* (I Petr. iii.) Adde, quod miserimum est, pugnam istam eodem fieri tempore, quo et cursus in stadio. Ideo enim Apostolus hæc duo conjunxit, ut intelligeremus, currentes ad bravium toto cursu impediti ab antagonistis, et oportere eos simul

et pedibus currere, et manibus depugnare. O si Christiani ista cogitarent, et statum suum intelligerent! profecto non tam facile tempus tererent in nugis temporalibus, in locis, in ludis, in comessationibus, in augendis pecuniis, in aucupandis honoribus, quasi summa rei esset in tuto; sed audient Apostolum clamantem: *Accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo induti loriceam iustitiæ: in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere: et galeam salutis assumite et gladium Spiritus; quod est verbum Dei: per omnem orationem et obsecrationem, orantes omni tempore in Spiritu, et in ipso vigilantes in omni instantia.* (Ephes. vi.) Deus bone, qualis est hæc exhortatio! quam plena terroris! quam vehemens! præsertim si quis ponderet illa, *Per omnem orationem, in omni tempore, in omni instantia.* Et tamen perique nostrum ita se gerunt, ac si neque currendum nobis esset in stadio, neque pugnantium in agone.

At quid, quæso, nobis agendum est, ut in hoc terribili agone victoriam de hostibus referamus? paucis verbis hoc ipsum declarat Apostolus, cum ait: *Omnis, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet: et illi quidem, ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.* (I Cor. ix.) Quorum verborum hæc sententia est: Athleta illi, ut corruptibilem coronam accipiant, ab iis omnibus se abstinent, quæ corpus debilitare, et ineptum ad pugnam illam ludicram reddere possunt, a nimio cibo et potu, a congressu cum uxoribus, a negotiis domesticis, ab aliis rebus omnibus, alioqui juvenis vel utilibus, quæ victoriam in pugna impedire vel retardare possunt. Nos igitur, qui pro corona incorruptibili, in vero certamine desudamus, multo magis abstinere debemus ab omnibus, quæ animam debilitare, atque ineptam ad pugnam istam seriam, et simul ad cursum in stadio facere possunt. Et quæ sunt, quæ animam debilitant? Illa ipsa quæ corpus robustum reddunt, multus cibus, multus somnus, crebra deambulatio, hilaritas, jucunditas, cantus, sonus, lusus, aucupium, venatio, non multum legere, parum orare, nihil meditari non lugere peccata, non facere fructus penitentiae. Ab his abstinere debet, qui animam vult esse robustam et idoneam ad currendum in stadio, et pugnantium in agone. *Attendite vos, Dominus ait, ne forte graventur corda*

vestra in crapula et ebrietate, ut curis huius vitæ, et superveniat in vos repentina dies illa. (Luc. xxi.) Contra vero cibus animæ, qui illum robustam reddit, jejuniium est; reflectio et refocillatio animæ, oratio est; somnus animæ salutaris, contemplatio est; purgatio ab humoribus noxiis, confessio peccatorum est; gaudium et delicia animæ, lacryma sunt, triumphus animæ, crucifixio carnis et concupiscentiarum est. *Qui enim sunt Christi, inquit Apostolus, carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis.* (Luc. xxi.) Et hoc loco, *Ego, inquit, sic pugno non quasi aerem verberans; sed castigo corpus meum, et in servitute redigo, ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.* (I Cor. ix.) Ecce veram explicationem illorum verborum, *Ab omnibus se abstinet.* Ego, inquit, sic pugno in agone, ut absteineam ab omnibus, quæ placent corpori, in quo sunt, qui pugnant pro hostibus meis, concupiscentiæ carnales videlicet: et castigando corpus meum jejuniis et vigiliis, aliisque carnis macerationibus et mortificationibus, in servitudinem redigo corpus meum, ut rebelare non possit ab imperio animæ, nec militare hostibus meis.

Sed quem non timere, ac toto corpore contremiscere faciant illa verba, *Ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar?* Si vas electionis, et a Deo ipso creatus Apostolus, et raptus in tertium cœlum, timuit reprobus fieri, si corpus suum non castigasset, et in servitute non redeisset: quis nostrum reprobationem non timebit nisi carnem suam crucifigat cum vitis et concupiscentiis? Hoc certe Apostolicum exemplum deberet omnes homines admonere, ut non audeant sperare victoriam et coronam, nisi serio ad cor redeant, et dignos penitentiae fructus faciant, et spiritum carnem subicere modis omnibus satagant. Et admiranda prorsus est multorum stultitia et cordis cæcitas, qui cum nihil horum faciant, sed contra potius non solum a rebus licitis, sed etiam ab illicitis non absteineant, tamen sic læti ac securi vivant, ac si de salute et corona gloriæ, promissionem a Deo certissimam et apertissimam haberent. Sed hoc est argumentum, ut sæpe diximus quod pauci sint, qui salventur, et multi sint vocati, pauci vero electi. Quod miro modo confirmat S. Joannes Chrysostomus homil. 40. ad populum Antiochenum, in qua multas rationes reddit, cur ex multitudine

Christianorum innumerabili pauci sint, qui salvantur, ac de ipsa urbe Antiochena, quæ una erat ex majoribus totius orbis terrarum, sic loquitur: « Quot esse putatis in civitate nostra qui salvi fiant? infestum quidem est, quod dicturus sum, dicam tamen: Non possunt in tot millibus centum esse, qui salvantur, quin et de his dubito. Quanta enim in juvenibus malitia, quantus in senibus torpor. » Videat lector Homiliam totam, quæ gravissima et utilissima est.

Ad te igitur confugio, bone Domine, ego servus tuus, et filius ancillæ tuæ: concupisco toto desiderio animæ meæ bravium illud cœlestis, et lucidissimam coronam, quam præparasti et promisisti diligentibus te. Cognosco magnitudinem agonis, et stadii longitudinem: experior imbecillitatem meam, et confiteor coram te, qui scrutaris renes et corda, modicam ac pene nullam virtutem meam; nec ignoro vires magnas, et rabiem crudelem invisibilium hostium meorum; qui concoquere non possunt, quod nos homunculi vocati simus ad gloriam illam magnam, unde superbia illos dejecit. Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte: adauge vires, ne deficiam in via: pugnet pro me gratia tua, ne quando dicat inimicus meus: Prævalui adversus eum. Quod autem pro me postulo, id ipsum postulo pro fratribus meis omnibus; sed potissimum pro iis, qui sunt a te in sublimitate constituti, sive Ecclesiasticis, sive sæcularibus: quorum tanto grandius est periculum, quanto functio excellentior; et tanto illustrior erit corona gloriæ, si recte fungantur munere suo quanto gravior damnatio, si culpa ipsorum animæ pereant, quas redemisti pretioso sanguine tuo.

CAP. IX.

Epilogus totius operis.

Explicatis considerationibus duodecim de æterna felicitate sanctorum, illam conclusionem colligi posse video, sanctorum felicitatem rem esse tum in se maximam et eminentissimam, tum ab omnibus hominibus in primis expectandam et procurandam: sed viam ad illam inveniendam et obtinendam esse angustissimam et laboriosissimam, ut nisi quis apud se firmiter statuat omnibus viribus suis conniti et contendere, rebus aliis omnibus prætermisissis, nunquam per

eam penetrare, et multo minus ad optata gaudia pervenire possit. Ac ut breviter hoc totum sub oculos subjiciamus, placet omnes illas considerationes et eorum præcipuas difficultates per modum epilogi breviter recensere.

Primum igitur consideravimus felicitatem æternam sub nomine regni cœlorum: sed annexam illi vidimus difficultatem maximam ex libro Dei, quia scriptum est: *Regnum cœlorum vim patitur et violenti rapiunt illud.* (Matth. XI.)

Deinde consideravimus eandem felicitatem sub nomine civitatis Dei, sive cœlestis Jerusalem: et ibi quoque animadvertimus difficultatem non modicam; quia non possunt esse cives sanctorum, qui sunt cives mundi hujus (Ephes. II.); et difficilimum est in mundo vivere, et de mundo non esse.

Tertio consideravimus eandem felicitatem sub nomine Domus Dei, in qua mansiones multe sunt (Matth. VII.): et animadvertimus, portam ejus domus esse angustissimam, ut non sine magno labore penetrari possit.

Quarto consideravimus eundem beatitudinis locum sub nomine paradisi: sed consideravimus simul, quam magno pretio non auri vel argenti, sed lacrymarum vel sanguinis emerit illum Dominus, et Martyres, et Confessores, atque adeo sancti et sanctæ omnes. *Oportuit enim pati Christum, et ita intrare in gloriam suam.* (Luc. XXIV.)

Quinto consideravimus eandem felicitatem sub nomine thesauri absconditi in agro: et simul advertimus, non potuisse obtineri ab eo, qui invenerat, nisi venditis omnibus, quæ habebat. (Matt. XIII.)

Sexto consideravimus eandem sub nomine margaritæ pretiosæ, pro qua etiam comparanda debuit emptor omnia bona sua distrahere, ut eam emere posset. (Matth. XIII.)

Septimo consideravimus eandem sub nomine denarii diurni (Matth. XX.), qui non nisi laborantibus in vinea diligenter et assidue datus est.

Octavo consideravimus eandem sub nomine cœnæ magnæ (Luc. XIV.): et vidimus ea cœna dignos non fuisse habitos, qui rebus temporalibus addicti erant.

Nono consideravimus eandem sub nomine gaudii Domini: ad quod ii soli admissi sunt (Matth. XXV.) qui magno labore et sollicitudine talenta sibi tradita multipli-

caverant, reliquis in exteriores tenebras amandatis.

Decimo consideravimus eandem sub nomine nuptiarum regiarum (Matth. XXV.), a quibus exclusi sunt omnes, qui somno dediti et inertiae, in operibus bonis et expectatione cœlestis Sponsi non assidue vigilarent.

Undecimo consideravimus eandem sub nomine bravii (I. Cor. IX.), quod illi soli apprehenderunt, qui velociter et perseveranter non sine labore et sudore ad bravium in stadio cucurrerunt.

Duodecimo consideravimus eandem sub nomine coronæ (I. Cor. IX.), quam illi soli meruerunt qui fortissime pugnando adversarium dejecerunt.

Itaque quocumque te veritas, et sub quocumque nomine cœlestem felicitatem consideres, invenies obtineri non posse, nisi totis viribus atque omni animi et corporis contentione desudes. Proinde qui volunt beati esse, quod nemo nisi amens non velle potest, torporem omnem excutiat, atque ad serio laborandum, et bona omnia faciendam, et mala omnia toleranda, tanto proposito præmio se accingat: et nulla omnino temporalia negotia huic magno et vere soli negotio anteponat, et semper in mente retineat verba illa sanctorum Pauli et Barnabæ, quibus Christianos exhortabantur: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* (Act. XIV.)